

KOZE

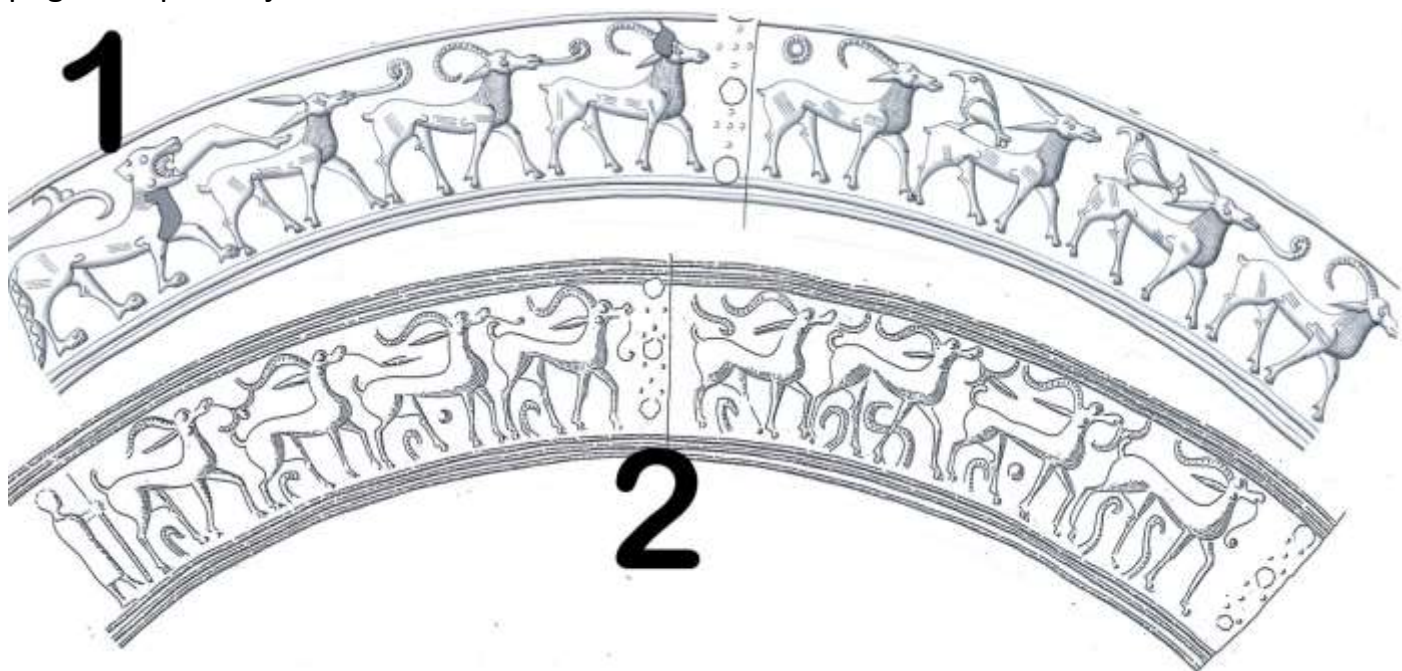
Rudolf Badjura je leta 1928 zapisal, da so železnodobna grobišča prve odkrile koze z Mačkovca, ki so v gomili: V. 29/30¹ izbrskale bronaste zapestnice.

Najbolj znani kozi je bilo ime Nirmala, saj so ji postavili celo spomenik. Spremljala je indijskega voditelja Gandhija povsod, celo na mednarodni konferenci 1931 v Londonu. Najbolj znan kozji pastir v Sloveniji je Krjavelj, komičen lik iz prvega slovenskega romana »Deseti brat«, Josipa Jurčiča.

Istrani imajo kozla v svojem grbu in narisan je tudi na steklenicah avtohtone primorske sorte rdečega vina - Refoška.

Slovenci imamo legendo in pivo z istim imenom - Zlatorog, ki je seveda kozel.

Najpomembnejša arheološka najdba na Slovenskem - situla z Vač - ima na spodnjem pasu upodobljenega velikega psa in koze (sl.1). Na Mecklenburški situli z Vač je na edinem pasu upodobljen le pastir s kozami in ničesar drugega (sl.2). Tudi na ostalih situlah so koze zelo pogosto upodobljene.

Le kaj je na teh kozah, da jih je človek upodobil na svetih posodah – situlah, že več kot pred 2500 leti:

Koza je krava revežev². Ravno koza je marsikje omogočila obstoj ljudi. Njihovo mleko je edino »bazično mleko«³ na svetu in najbolj podobno človeškemu. Če damo mačku na izbiro kravje ali kozje mleko, se kravjega ne bo dotaknil, pač pa bo prosil, da mu dolijemo še kozjega. Pijemo ga kot zdravilo. Ste vedeli, da koze ne zbolijo za rakom? Če so koze brez

človeka – pastirja, se same znajdejo. Travnike zaraščajo gozdovi. Koza je tista, ki bo očistila travnike in uničila grmovje.

Zato ni čudno, da prihaja koza spet v modo. Tudi jaz in moji sosodje imamo koze in v sezoni je mogoče dobiti produkte iz kozjega mleka. Me kar pokličite (Zvonimir Kolenc - 041 896 632 ali 01 8976 680 / zvonimir.kolenc@guest.arnes.si) ali pri Društvu rejcev drobnice Litija-Šmartno "Pastirci" - pri predsedniku Francu Možini - 041 611 245.

Družinsko gledališče Kolenc izvaja zelo obiskane Pastirske dni, kjer si učenci ogledajo situlo, potipajo in začutijo živali iz divjine, pojejo pastirske pesmi, se gredo pastirske igre, sami iztisnejo iz vimena nekaj mleka in ga še toplega popijejo.

Koze imajo svoje značaje in se navežejo na človeka. Eni sem dal ime Fanči, ker me vedno čehlja po glavi, kakor me je moja mama Fanči. So pa koze trmaste, iznajdljive, svojeglave in vse si upajo. Zato je težko gojiti dobre sosedne odnose. Bodočemu mladoporočencu ali mladoporočenki bi predlagal, da ima pred poroko vsaj eno leto v oskrbi kozo. Če bosta preživela človek in koza, potem v zakonu ne bo nerešljivih problemov – jo posodim.

Jož, kako zelo nas imam rad! Zvonček Norček

P.S. - V nedeljo, 6. februarja, ob 15. uri, bomo na GEOSS-u počastili spomin na Ribčevega Franceta. Slavnostni govornik bo svetovno znani dirigent - Milivoj Šurbek. Vse bo posneto, kot je bilo do zdaj eno najbolj navdušujočih Lajovčevih popoldnevov, na katerem je Milivoj ob klavirju spremljal svoja dva učenca: odličnega tenorista, domačina, Franja Dolinarja ter simpatično in izjemno sopranistko, zdravnico Brino Šket. Prepričajte se:

<https://www.youtube.com/watch?v=TxePy0-y1mo> . Smo rekli, da se v naslednjih letih spet vidimo, slišimo in začutimo. Upam, da bom še dolgo živ, samo da bom to lahko doživel. Se ne šalim!

Opombe:

1. Rimska št. V. pomeni gomilo št. 5, Naslednja številka 29/30 pa pomeni, da je to bil dvojen grob – z dvoje okostji z zaporedno št. 29 in 30.
2. To pomeni, da je koza tista, ki ravno najrevnejšim omogoča s svojo skromnostjo, da imajo mleko in meso za prehrano.
3. Bazično mleko je tisto, ki ne povzroča zakisanosti telesa, kar je pogosta težava v današnji zahodni civilizaciji.

PREDSTAVLJAM VAM SVOJE KOZE:

Jožica je prednica vseh mojih koz. Podarila mi jo je naša vzgojiteljica Vida Kristan pod enim in edinim pogojem, da je nikoli ne pripeljem nazaj, ker je kot vodja njene črede vedno uspela skupaj z ostalimi kozami pobegniti in delati hudo škodo na sosednjih vrtovih in njivah.

Elza je Jožičina najstarejša hči. Najmočnejša koza, ki ima ob laktaciji največ mleka (tudi po 4 litre) in ima pogosto trojčke. Je občasno napadalna do drugih koz in je vodja črede. Če je v njenem interesu, se pusti tudi pobožati. Do ljudi koze niso niti malo napadalne.

Jožičina najmlajša hči je zelo plašna in se rada drži malo stran od drugih koz. Marca bo imela svoj prvi rojstni dan.

Črna je koza s takimi vimeni, da se zelo hitro pomolze. Ko molzem, jo moram prej vedno posebej iskat, ker je velika domišljava gospa in se da prosit.

Drežica je 2 leti stara in zelo posilena. Stalno se mi motovili med nogami, nastavlja se mi, da naj njo najprej pomolzem in neprestano je nekje v moji bližini.

Fanči je mati od Drežice. Kadar molzem druge koze, klečim. Fanči je navadno ob meni in me liže in grize (čoha) po glavi.

Lepotica je že drugič bila mati. Nekje čaka v

zasedi. Kakor hitro opazi, da sem sam, se mi približa in prosi za priboljšek - žitni, ječmenov šrot.

Pumparca s svojo hčerko Srno je zelo spretna koza. Pleza po drevesih in se bori za najboljšo

hrano (najvišje veje).

Ridža je v skalah nevidna – varovalna barva. Je nezaupljiva in se mi približa samo, če imam ječmenov šrot in da ni drugih koz v bližini.

Sanja in Ana

sta Elzini hčeri. Druge koze so bolj spoštljive do njiju, ker sta potomki najmočnejše koze – voditeljice črede.

